

Η πείνα στην Κατοχή

Στις 28 Οκτωβρίου 1940 η φασιστική τότε Ιταλία κήρυξε τον πόλεμο στην Ελλάδα. Μετά από αντίσταση από τη μεριά της χώρας μας που κράτησε πολλούς μήνες, την άνοιξη του 1941 της επιτέθηκε και η σύμμαχος της Ιταλίας, η ναζιστική Γερμανία. Παρά την αρχική αντίσταση της Ελλάδας τελικά ηττήθηκε και καταλήφθηκε από τους Γερμανούς, τους Ιταλούς και του συμμάχους τους Βούλγαρους που τη χώρισαν σε τρεις ζώνες κατοχής. Από τότε και μέχρι το φθινόπωρο του 1944 έχουμε λοιπόν την περίοδο της Κατοχής, όπως τη λέμε μέχρι και σήμερα.

Ανάμεσα στα πολλά βάσανα που πέρασε ο ελληνικός λαός την περίοδο της Κατοχής, το πιο τρομερό ήταν η μεγάλη πείνα, από την οποία ειδικά τον πρώτο χρόνο (1941-1942) πέθαναν χιλιάδες άνθρωποι. Οι κατακτητές άρπαξαν από τη χώρα ό,τι τους ήταν χρήσιμο για τον πόλεμο που συνέχιζαν με άλλες χώρες (Β' Παγκόσμιος Πόλεμος): τρόφιμα, πρώτες ύλες από τα εργοστάσια, μεταφορικά μέσα και καύσιμα, χρήματα. Η ναζιστική ιδεολογία των Γερμανών στηριζόταν στο ρατσισμό, θεωρούσε δηλαδή τους άλλους λαούς κατώτερους από αυτούς και ότι για αυτό έπρεπε να τους υπηρετούν αλλά και να θυσιάσουν αν αυτό ήταν απαραίτητο για τις ανάγκες της Γερμανίας. Ληλατούσαν λοιπόν τη χώρα χωρίς να νοιάζονται αν θα κατάφερνε να επιζήσει ο ελληνικός λαός. Έπεσε μεγάλη φτώχεια, αφού εργοστάσια και μαγαζιά καταλήφθηκαν από τους Γερμανούς, με αποτέλεσμα ο κόσμος να μείνει χωρίς δουλειά. Επίσης τα λεφτά έχασαν την αξία τους γιατί οι κατακτητές τύπωναν δικά τους σε μεγάλες ποσότητες και ανάγκαζαν τους Έλληνες να τα δέχονται για αληθινά. Μετά από λίγο καιρό, για να αποκτήσει κάποιος οτιδήποτε έπρεπε να το ανταλλάξει με κάτι άλλο, κανείς δε δεχόταν χρήματα.

Η Ελλάδα αμέσως σχεδόν χωρίστηκε σε τρεις ζώνες κατοχής, την μεγαλύτερη υπό τον έλεγχο της Ιταλίας, ένα μέρος της Θράκης και της Ανατολικής Μακεδονίας από τη Βουλγαρία και τα κύρια στρατηγικά μέρη όπως Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Έβρος-Κρήτη από τους Γερμανούς. Οι Γερμανοί δεν είχαν ιδιαίτερες βλέψεις για τη χώρα αλλά αναγκάστηκαν να επέμβουν μπροστά στην επικείμενη ιταλική αποτυχία και στην απόβαση βρετανικών δυνάμεων. Αντίθετα η προτεραιότητα τους από καιρό ήταν η εισβολή στη Σοβιετική Ένωση. Από τα αντίποινα κατά του άμαχου πληθυσμού μετά τη μάχη της Κρήτης αλλά και το γενικότερο γοργό εκβαρβαρισμό του πολέμου στα Βαλκάνια και στη Σοβιετική Ένωση φάνηκε καθαρά ότι η ναζιστική ιδεολογία που πρέσβευαν οι Γερμανοί κατακτητές περιφρονούσε τους μέχρι τότε κοινά αποδεκτούς κανόνες και συνθήκες διεξαγωγής του πολέμου. Αντίθετα ο ρατσισμός τους δικαιολογούσε την πλήρη εκμετάλλευση των υπολοίπων για χάρη της γερμανικής «Αρίας φυλής».

ΤΡΟΦΙΜΑ ΕΚΛΕΒΚΤΑ

Ξημερώνοντας η 27η Απριλίου 1941...

Οι κατακτητές έπρεπε να φροντίσουν άμεσα για τη συντήρησή τους και φυσικά άρχισαν αμέσως να ξοδεύουν τους ελληνικούς πόρους. Τα τελωνεία και οι αποθήκες τέθηκαν υπό τον έλεγχό τους, τα αποθέματα των εμπόρων και των βιομηχανιών είτε κατακρατήθηκαν είτε στέλλονταν στο εξής κατά διαστήματα στη Γερμανία. Η Ιταλία, οποία προμήθευε με τρόφιμα τον ελληνικό λαό, αρχικά χωρίς αντάλλαγμα, έπειτα από απαίτησή της, στέλλονταν και σε εκείνη μέρος των τροφίμων. Ενώ ο ελληνικός λαός εγκαταλείφθηκε στην τύχη του: η πείνα θα τον έκανε να υποκύψει πιο εύκολα.

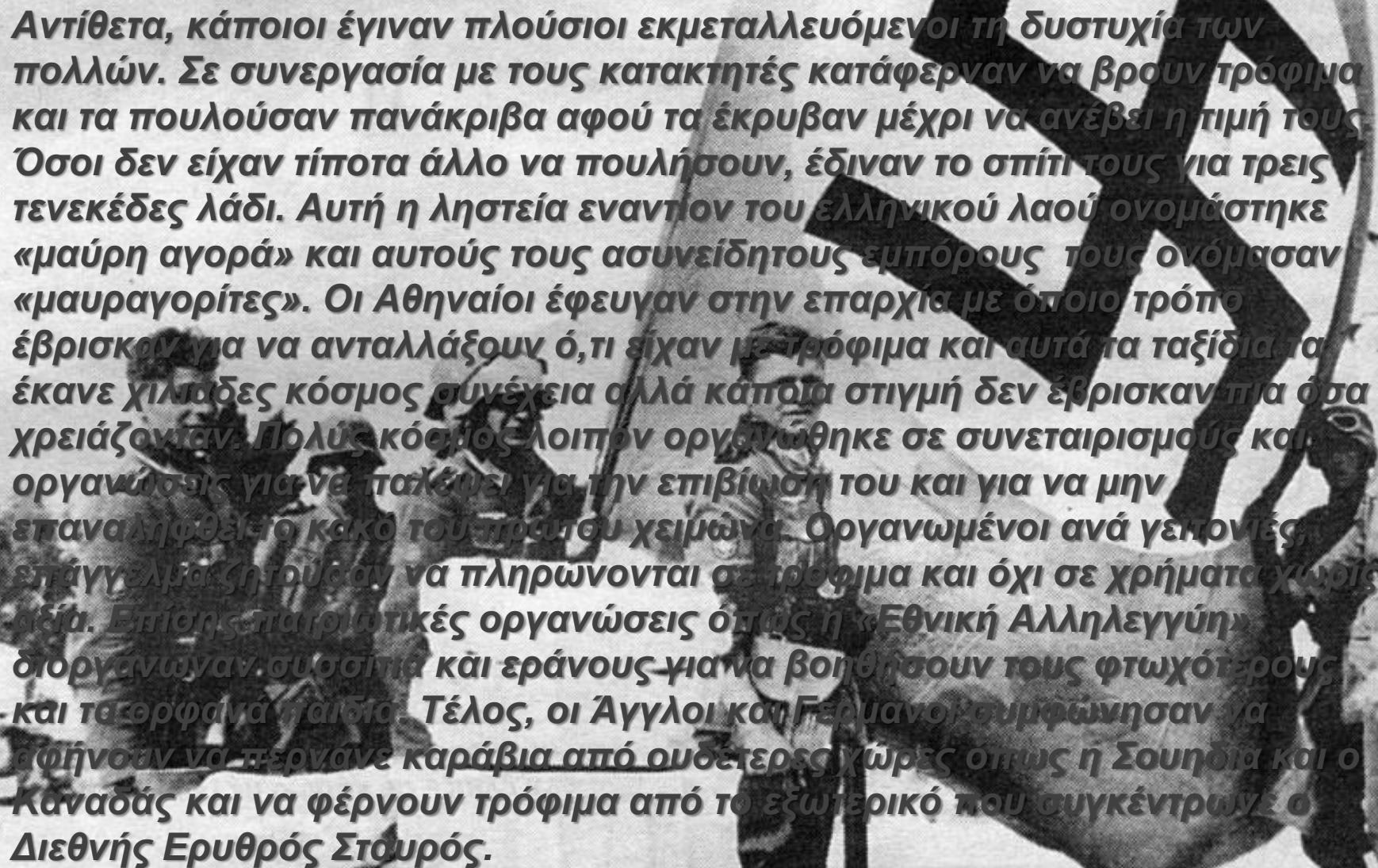
Κάτω από αυτές τις συνθήκες η έλλειψη τροφίμων, η αισχροκέρδεια και η μαύρη αγορά έκαναν την εμφάνισή τους ήδη τον Ιούνιο του 1941.

Η τιμή του ψωμιού (κατά οκά) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της ιλιγγιώδους αύξησης των τιμών: τον Απρίλιο του 1941 κόστιζε 10 δραχμές, τον Ιανουάριο του 1942 κόστιζε 230, τον Ιούλιο του 1943 2.600 δραχμές και το Σεπτέμβριο του 1944 έφτασε τα 153.000.000 δραχμές! Οι μισθοί αυξάνονταν βέβαια αλλά δεν προλάβαιναν τον πληθωρισμό. Λόγω του πολέμου η παραγωγή μειώθηκε σχεδόν στο μισό, ενώ ήταν αδύνατες πια οι εισαγωγές προϊόντων, κυρίως λόγω των απαγορεύσεων των Βρετανών που επικαλούνταν στρατιωτικούς λόγους.

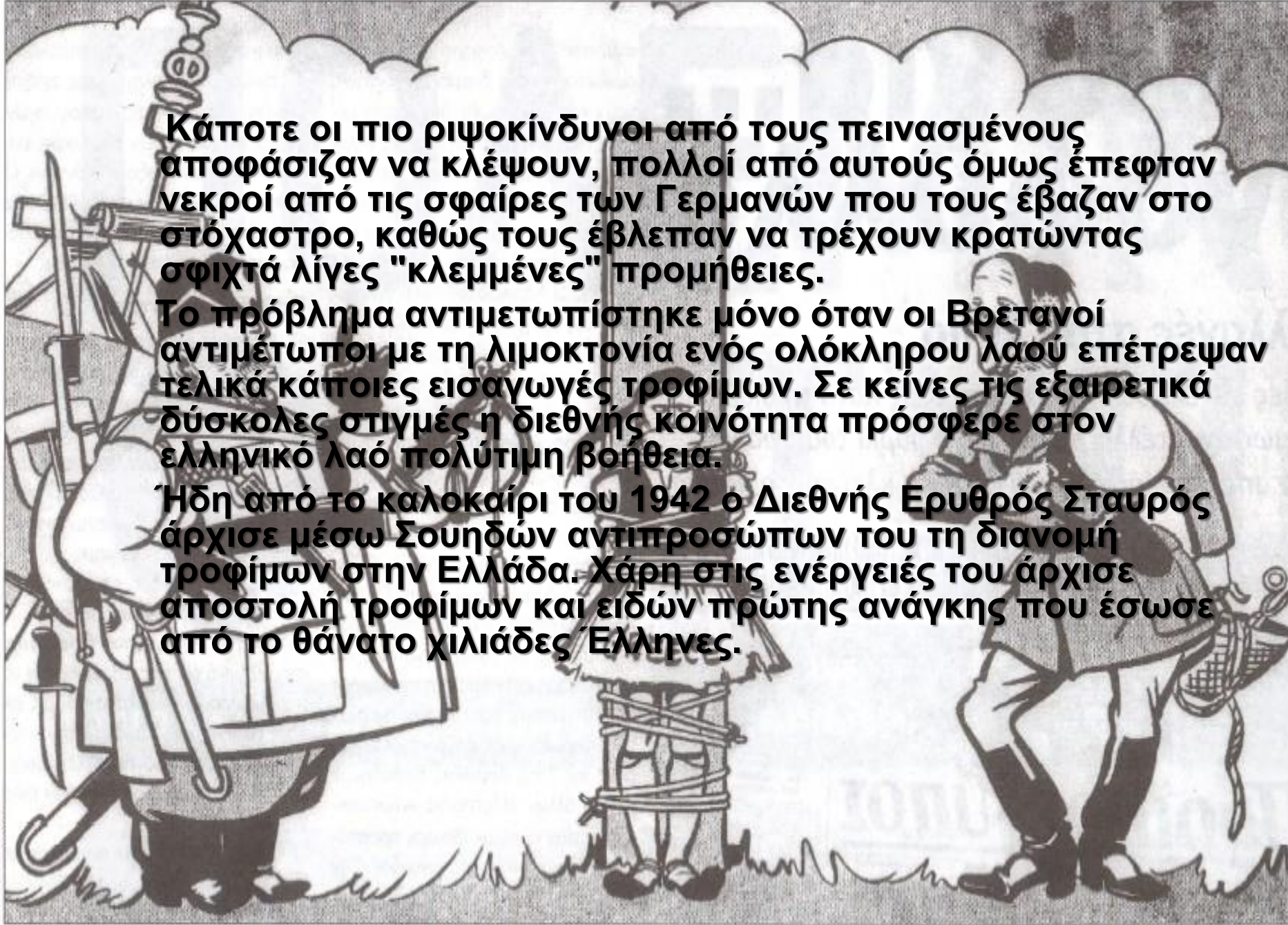
Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν να ξεσπάσει ο φοβερός λιμός του χειμώνα του 1941, που έμεινε χαραγμένος όχι μόνο στη μνήμη όσων τον έζησαν αλλά και στη συλλογική μνήμη του έθνους μέσω των αφηγήσεων και των αναμνήσεων τους και επίσης λόγω των συνεπειών του εμφανών και στις επόμενες γενιές.

Η πείνα έπληξε, κυρίως το χειμώνα του 41-42, τα φτωχά και μεσαία στρώματα του πληθυσμού στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και άλλες μεγάλες πόλεις και νησιά του Αιγαίου.

Σε 260.000 ανέρχονται οι νεκροί από την πείνα κατά το διάστημα της Κατοχής κυρίως μικροί και αδύναμοι.

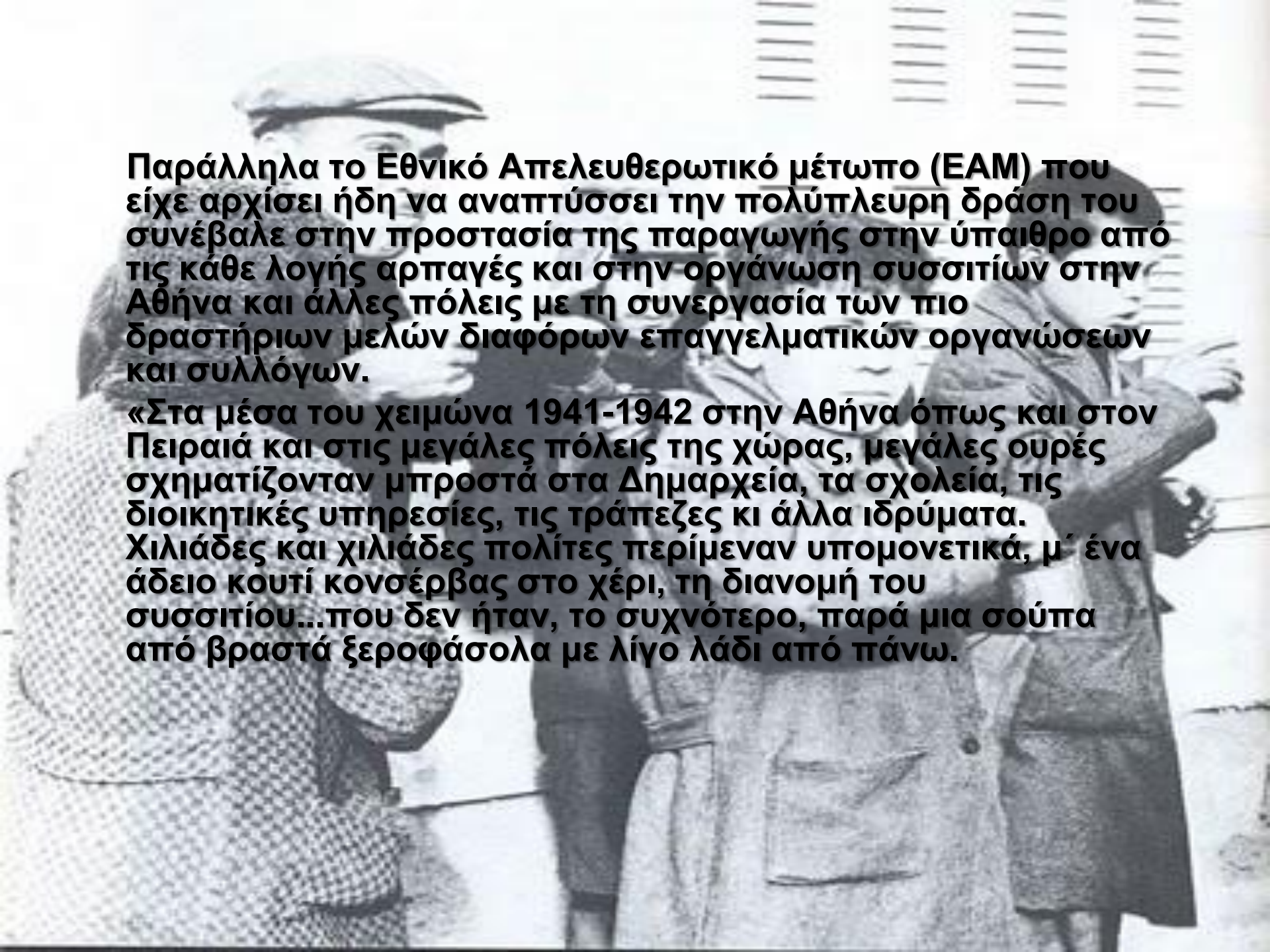
Αντίθετα, κάποιοι έγιναν πλούσιοι εκμεταλλευόμενοι τη δυστυχία των πολλών. Σε συνεργασία με τους κατακτητές κατάφεραν να βρουν τρόφιμα και τα πουλούσαν πανάκριβα αφού τα έκρυβαν μέχρι να ανέβει η τιμή τους. Όσοι δεν είχαν τίποτα άλλο να πουλήσουν, έδιναν το σπίτι τους για τρεις τενεκέδες λάδι. Αυτή η ληστεία εναντίον του ελληνικού λαού ονομάστηκε «μαύρη αγορά» και αυτούς τους ασυνείδητους εμπόρους τους ονόμασαν «μαυραγορίτες». Οι Αθηναίοι έφευγαν στην επαρχία με όποιο τρόπο έβρισκαν για να ανταλλάξουν ό,τι είχαν με τρόφιμα και αυτά τα ταξίδια τα έκανε χιλιάδες κόσμος συνέχεια αλλά κάποια στιγμή δεν έβρισκαν πια όσα χρειάζονταν. Πολύς κόσμος λοιπόν οργανώθηκε σε συνεταιρισμούς και οργανώσεις για να παλέψει για την επιβίωση του και για να μην επαναληφθεί το κακό του προηγούμενου χειμώνα. Οργανωμένοι ανά γεγονιές, επαγγέλμα ζητούσαν να πληρώνονται σε τρόφιμα και όχι σε χρήματα χωρίς αξία. Επίσης πατριωτικές οργανώσεις όπως η «Εθνική Αλληλεγγύη» διοργάνωναν συσσίτια και εράνους για να βοηθήσουν τους φτωχότερους και τα ορφανά παιδιά. Τέλος, οι Άγγλοι και Γερμανοί συμφώνησαν να αφήνουν να περνάνε καράβια από ουδέτερες χώρες όπως η Σουηδία και ο Καναδάς και να φέρνουν τρόφιμα από το εξωτερικό που συγκέντρωνε ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός.

Κάποτε οι πιο ριψοκίνδυνοι από τους πεινασμένους αποφάσιζαν να κλέψουν, πολλοί από αυτούς όμως έπεφταν νεκροί από τις σφαίρες των Γερμανών που τους έβαζαν στο στόχαστρο, καθώς τους έβλεπαν να τρέχουν κρατώντας σφιχτά λίγες "κλεμμένες" προμήθειες.

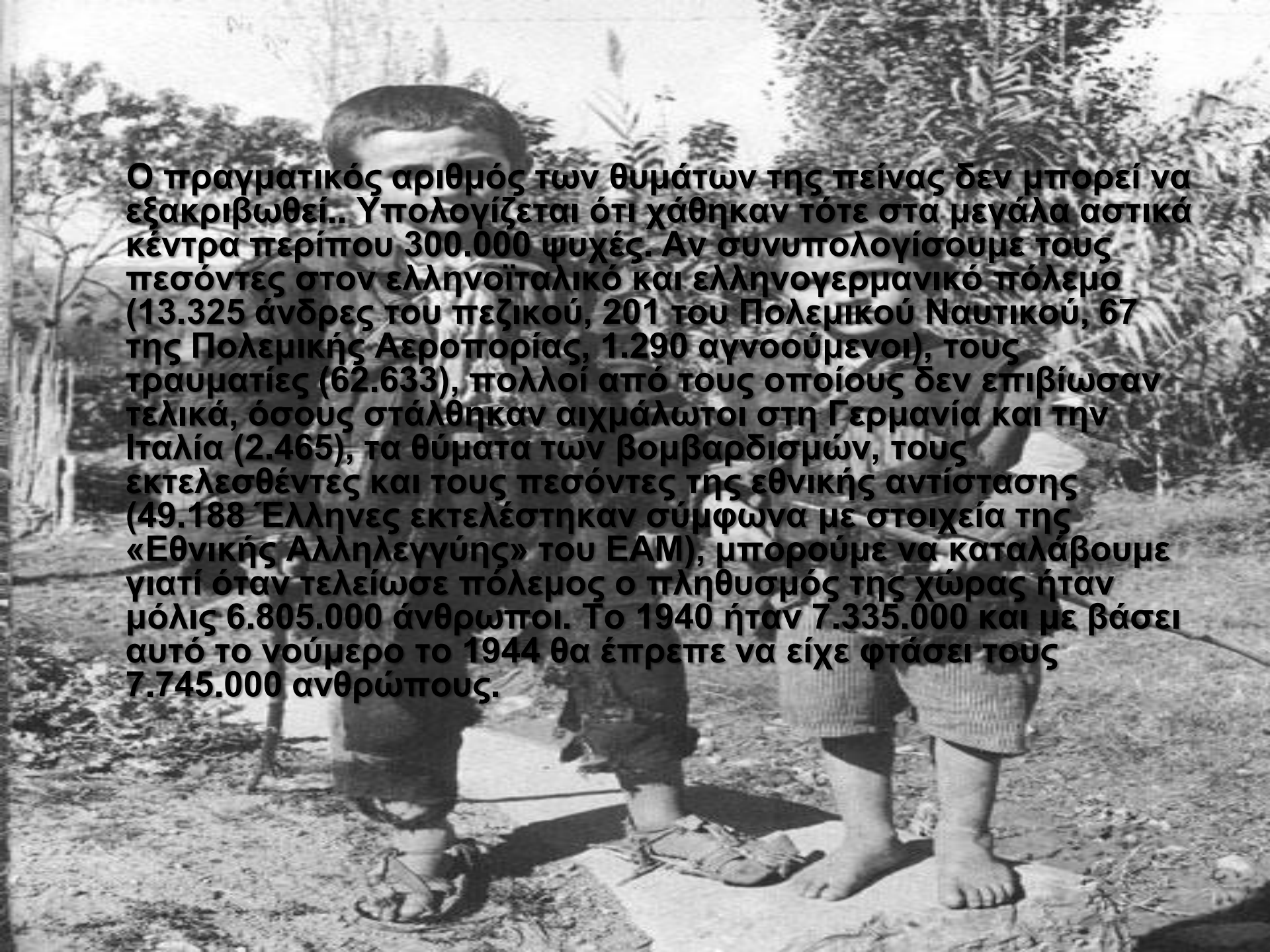
Το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε μόνο όταν οι Βρετανοί αντιμετώπιζαν με τη λιμοκτονία ενός ολόκληρου λαού επέτρεψαν τελικά κάποιες εισαγωγές τροφίμων. Σε κείνες τις εξαιρετικά δύσκολες στιγμές η διεθνής κοινότητα πρόσφερε στον ελληνικό λαό πολύτιμη βοήθεια.

Ήδη από το καλοκαίρι του 1942 ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός άρχισε μέσω Σουηδών αντιπροσώπων του τη διανομή τροφίμων στην Ελλάδα. Χάρη στις ενέργειές του άρχισε αποστολή τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης που έσωσε από το θάνατο χιλιάδες Έλληνες.

Παράλληλα το Εθνικό Απελευθερωτικό μέτωπο (ΕΑΜ) που είχε αρχίσει ήδη να αναπτύσσει την πολύπλευρη δράση του συνέβαλε στην προστασία της παραγωγής στην ύπαιθρο από τις κάθε λογής αρπαγές και στην οργάνωση συσσιτίων στην Αθήνα και άλλες πόλεις με τη συνεργασία των πιο δραστήριων μελών διαφόρων επαγγελματικών οργανώσεων και συλλόγων.

«Στα μέσα του χειμώνα 1941-1942 στην Αθήνα όπως και στον Πειραιά και στις μεγάλες πόλεις της χώρας, μεγάλες ουρές σχηματίζονταν μπροστά στα Δημαρχεία, τα σχολεία, τις διοικητικές υπηρεσίες, τις τράπεζες κι άλλα ιδρύματα. Χιλιάδες και χιλιάδες πολίτες περίμεναν υπομονετικά, μ' ένα άδειο κουτί κονσέρβας στο χέρι, τη διανομή του συσσιτίου...που δεν ήταν, το συχνότερο, παρά μια σούπα από βραστά ξεροφάσολα με λίγο λάδι από πάνω.

Ο πραγματικός αριθμός των θυμάτων της πείνας δεν μπορεί να εξακριβωθεί.. Υπολογίζεται ότι χάθηκαν τότε στα μεγάλα αστικά κέντρα περίπου 300.000 ψυχές. Αν συνυπολογίσουμε τους πεσόντες στον ελληνοϊταλικό και ελληνογερμανικό πόλεμο (13.325 άνδρες του πεζικού, 201 του Πολεμικού Ναυτικού, 67 της Πολεμικής Αεροπορίας, 1.290 αγνοούμενοι), τους τραυματίες (62.633), πολλοί από τους οποίους δεν επιβίωσαν τελικά, όσους στάλθηκαν αιχμάλωτοι στη Γερμανία και την Ιταλία (2.465), τα θύματα των βομβαρδισμών, τους εκτελεσθέντες και τους πεσόντες της εθνικής αντίστασης (49.188 Έλληνες εκτελέστηκαν σύμφωνα με στοιχεία της «Εθνικής Αλληλεγγύης» του ΕΑΜ), μπορούμε να καταλάβουμε γιατί όταν τελείωσε πόλεμος ο πληθυσμός της χώρας ήταν μόλις 6.805.000 άνθρωποι. Το 1940 ήταν 7.335.000 και με βάσει αυτό το νούμερο το 1944 θα έπρεπε να είχε φτάσει τους 7.745.000 ανθρώπους.

Βιβλιογραφία

Συντελεστές εργασίας:

- ΑΘΗΝΑ ΚΑΤΣΙΚΑΡΟΥ
  - ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΑΡΙΤΟΣ
  - ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΑΚΑΣ
  - ΝΙΚΟΣ ΤΣΑΟΥΣΛΑΡΗΣ
-
- Πηγές:
Κόκκινη βιβλιοθήκη (διαδίκτυο)
Η Ελλάδα του Χίτλερ (Μαζάουερ, βιβλίο)
Σελίδες Διαδικτύου